

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

РАДЕВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 13577/05)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

3 юли 2012

ОКОНЧАТЕЛНО

03/10/2012

На основание член 44 § 2 от Конвенцията настоящото решение е окончателно, но може да претърпи редакционни промени.

По делото Радева срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение),
засадаващ в състав:

Лех Гарлицки (Lech Garlicki), *председател*,
Давид Тор Бьоргвинсон (David Thór Björgvinsson),
Пейви Хирвеле (Päivi Hirvelä),
Георге Николау (George Nicolaou),
Леди Бианку (Ledi Bianku),
Здравка Калайджиева,

Небойша Вучинич (Nebojša Vučinić), *съдии*,
и Лорънс Ърли (Lawrence Early), *секретар на Отделението*,
след обсъждане в закрито заседание на 12 юни 2012 г.
постанови следното решение, взето на посочената дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 13577/05) срещу Република България, подадена в Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от българската гражданка г-жа Десислава Венциславова Радева („жалбоподателката“) на 9 април 2005 г.

2. Жалбоподателката се представлява от г-н Н. Руневски, адвокат в София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своите агенти, г-жа М. Димова и г-н В. Обретенов от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателката твърди, в частност, че е накърнено правото ѝ на достъп до съд.

4. На 14 септември 2009 г. председателят на бившето Пето отделение реши да съобщи жалбата на Правителството. В съответствие с член 29 § 1 от Конвенцията в същото време бе решено жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

5. На 1 февруари 2011 г. Съдът промени състава на отделенията си. Делото бе разпределено на измененото по този начин Четвърто отделение.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

6. Жалбоподателката е родена през 1979 г. и живее в София.

7. На 4 март 2003 г. тя моли общинска дирекция „Социално подпомагане“ да ѝ отпусне еднократна помощ за покриване на някои разходи за заболяване.

8. С решение от 13 март 2003 г. директорът на общинска дирекция „Социално подпомагане“ отхвърля молбата на основание, че жалбоподателката вече е ползвала помощ за отопление.

9. На 24 март 2003 г. заинтересованото лице обжалва решението пред директора на регионална дирекция „Социално подпомагане“. С решение от 11 април 2003 г. последният потвърждава решението от 13 март 2003 г.

10. Решението от 11 април 2003 г. е съобщено на жалбоподателката на 17 април 2003 г. и на 7 май 2003 г. тя го обжалва пред административно отделение на Софийски градски съд. С определение от 4 март 2004 г. последният обявява жалбата за недопустима на основание, че е била подадена след четиринадесетдневния законов срок. Съдът уточнява, че въпросният срок е започнал да тече от 18 април 2003 и е приключил на 1 май 2003 г., докато жалбоподателката е внесла жалбата си на 7 май 2003 г.

11. На 8 юни 2004 г. жалбоподателката обжалва решението пред Върховния административен съд. Тя поддържа, че последният ден от срока за обжалване се е паднал 1 май 2003 г. и тъй като това бил официален празник, а останалите дни в периода от 1 до 6 май 2003 г. били празници или почивни дни, тя подала жалбата си в първия следващ работен ден, както е предвидено в Гражданския процесуален кодекс (ГПК) от 1952 г.

12. С определение от 12 октомври 2004 г. Върховният административен съд потвърждава определението за недопустимост, но приема, че срокът е изтекъл на 3 май 2003 година. ВАС посочва, че 1 май 2003 г. се е паднал събота и следователно е трябвало 3 май 2003 г. да се приеме за първи работен ден, в който жалбоподателката е можела да подаде жалбата си съгласно член 33, алинея 4 от ГПК от 1952 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

1. Изчисляване на срока за обжалване и неработните дни

13. Член 33, алинея 4 от ГПК от 1952 г., в сила по времето на обстоятелствата (въпросният кодекс е отменен, считано от 1 март 2008 г.), предвижда, че когато срокът за обжалване изтича в неписъствен

ден, този ден не се брои и се приема, че срокът изтича на следващия присъствен ден. Разпоредбата е възпроизведена в член 60, алинея 6 от ГПК от 2008 г. От друга страна, според българското законодателство съдилищата разглеждат служебно въпроса за спазването на този срок.

14. Неработните дни са дните, посочени като празнични в Кодекса на труда, и обикновените неработни дни, т.е. събота и неделя. По-конкретно, 1 май (Ден на труда) и 6 май (Гергьовден) са обявени за официални празници в член 154, алинея 1 от Кодекса на труда.

15. Нещо повече, съгласно член 154, алинея 2 Министерският съвет може да обявява еднократно и други дни за официални празници или почивни дни. С решение на Министерски съвет от 7 март 2003 г., обнародвано в "Държавен вестник" бр. 25 от 18 март 2003 г., петък 2 май и понеделник 5 май 2003 г. са били обявени за неработни през същата година. И накрая, 3 и 4 май от същата година са се падали събота и неделя, т.е. също неработни дни.

2. Възобновяване на производството

16. Съгласно член 231, алинея 1, буква „а“ от ГПК от 1952 г., в сила по времето на обстоятелствата, страна по дадено производство може да поиска преразглеждане на влязло в сила съдебно решение, ако бъдат открити нови факти или писмени доказателства от съществено значение за делото, за които въпросната страна не е можела да знае при разглеждането на делото от съда.

17. Съгласно член 239, алинея 6 от Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г. възобновяване на производството може да бъде поискано от съответната страна при решение на Европейския съд по правата на човека, установяващо нарушение на Конвенцията.

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

18. Жалбоподателката твърди, че жалбата ѝ срещу решението на директора на регионална дирекция „Социално подпомагане“ не е била разгледана по същество, доколкото съдилищата са пресметнали погрешно законовия срок за обжалване, след което са я отхвърлили като недопустима. Заинтересованото лице счита, че правото му на достъп до съд е било накърнено и привежда членове 6 и 13 от Конвенцията. Съдът счита, че оплакването следва да бъде разгледано от гледна точка на член 6, гласящ в отнасящата се към случая част, както следва:

„1. Всяко лице (...) има право на (...) гледане на неговото дело (...) от (...) съд.”
(...)“

19. Правителството възразява, че не са били изчерпани вътрешноправните средства за защита, като подчертава, че жалбоподателката е можела да се възползва от възможността да поиска възобновяване на производството по член 231, алинея 1, буква „а“ от ГПК от 1952 г., а именно на основание нови обстоятелства, узнати след датата на последното съдебно решение (параграф 16 по-горе).

20. Що се отнася до съществуването на жалбата, Правителството поддържа, че аргументът на жалбоподателката във връзка с пресмятането на срока за обжалване е бил разгледан и мотивирано отхвърлен. То счита, че жалбоподателката не е доказала твърденията си, че 7 май 2003 г. е бил първият работен ден след 1 май 2003 г., тъй като не е представила копие от решението на Министерския съвет от 7 март 2003 г. за определяне на празничните и почивните дни през 2003 г.

21. На повдигнатото от Правителството възражение жалбоподателката отговаря, че въпросното правно средство за защита се явява извънредно средство, което не би трябвало да се взема предвид, когато става въпрос за изчерпване на вътрешноправните средства за защита. Освен това тя счита, че член 231 от ГПК от 1952 г. не е бил приложим в конкретния случай.

22. Жалбоподателката прибавя, че е представила копие от решението на Министерски съвет от 7 март 2003 г. пред Върховния административен съд. В добавка тя изтъква, че съдилищата е трябвало да се осведомят за неговото съдържание, доколкото е ставало въпрос за вътрешноправни разпоредби, обнародвани в “Държавен вестник”, достъпен за всички съдилища.

А. Допустимост

23. Съдът счита, че в конкретния случай не е необходимо да разглежда дали молбата за възобновяване на делото е можела по принцип да се разглежда като ефективно средство за защита, доколкото Съдът споделя мнението на жалбоподателката, че въпросното средство е било неприложимо в нейния случай. Правителството счита, че жалбоподателката е можела да мотивира молбата си с наличието на обстоятелства, които са били неизвестни при разглеждането на нейния случай от съдилищата. Но Съдът отбелязва, че въпросът, кои дни от 1 до 6 май 2003 г. са били празнични, се явява обстоятелство, което е било известно при разглеждането на делото от съдилищата и което на всичко отгоре е било изтъкнато от жалбоподателката в жалбата ѝ от 8 юни 2004 г. пред Върховния административен съд (параграф 11 по-горе). При тези

условия Съдът трудно може да приеме въпросът за неработните дни през май 2003 г. да се разглежда като нов факт, налагащ възобновяване на производството на горепосоченото основание. Правителството не е представило аргументи, от които да може да се заключи, че процедурата е можело да се приложи съгласно други мотиви за възобновяване.

24. Съдът отхвърля следователно възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. Той констатира, че оплакването очевидно не е необосновано по смисъла на член 35 § 3 а) от Конвенцията и отбелязва, от друга страна, че то не се сблъсква с никакъв друг мотив за недопустимост. Следователно е редно да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

25. Съдът припомня, че „правото на съд“, чийто специфичен аспект е правото на достъп до съд, не е абсолютно по своя характер и може да бъде негласно ограничавано, в частност когато става въпрос за допустимостта на дадена жалба, защото самото му естество предполага уредба от страна на държавата, която се ползва в това отношение с определена свобода на преценка. Независимо от това, въпросните ограничения не трябва да ограничават достъпа на един подсъден по такъв начин или до такава степен, че правото му на съд да се окаже накърнено в самата си същност; и накрая, тези ограничения са в хармония с член 6 § 1 само ако преследват законна цел и ако е налице разумно съотношение на съразмерност между използваните средства и преследваната цел (вж., наред с други, *Диас Очоа срещу Испания (Díaz Ochoa c. Espagne)*, № 423/03, § 42, 22 юни 2006, и *Бруая Гомес де ла Торе срещу Испания (Brualla Gómez de la Torre c. Espagne)*, 19 декември 1997, § 33, *Сборник решения 1997-VIII*).

26. Съдът припомня също така, че националните власти, в частност съдилищата, са на първо място тези, на които се пада задължението да тълкуват процесуалните норми, например сроковете, уреждащи подаването на жалба или документи. От друга страна, правната уредба, свързана с формалностите и сроковете, които следва да се спазват при жалба, има за цел да осигури добро управление на правосъдната система и зачитане, в частност, на принципа на правна сигурност. Заинтересованите лица следва да могат да очакват нормите да се прилагат (*Диас Очоа*, горесцитирано, § 44).

27. Няма съмнение, че българското законодателство е предлагало на жалбоподателката възможност да обжалва в съда спорното решение на общинска дирекция “Социално подпомагане”. Заинтересованото лице е използвало това си право, като е подало жалба пред Софийски градски съд. Съдът отбелязва, че последният е отхвърлил жалбата като

недопустима поради изтичане на законовия срок и че решението му е било потвърдено от Върховния административен съд. Остава да се види в конкретния случай дали начинът, по който съдилищата са разгледали делото на жалбоподателката и, по-специално, изчисляването на срока, са гарантирали ефективния достъп до съд, визиран в член 6.

28. Съдът е длъжен да посочи, ведно с жалбоподателката, че Върховният административен съд е допуснал очевидна грешка, когато само частично е установил наличието на грешка в пресмятането на срока от Софийски градски съд. И наистина, ВАС е посочил, по-специално, че 1 май 2003 г. се е падал събота и е отбелязал, че първият следващ работен ден е бил следователно 3 май 2003 г. Съдът се задоволява само да отбележи, че през 2003 г. 1 май се е падал четвъртък, а 3 май събота, т.е. неработен ден. По същия начин се вижда, че в периода от 1 до 6 май 2003 г. всички дни са били празнични или почивни, така че първият работен ден се е падал 7 май 2003 г. (параграф 15 по-горе). Съдът отбелязва аргумента на Правителството, че жалбоподателката, която не е представила копие от решението на Министерски съвет, не е успяла да докаже твърденията си. Независимо от това, Съдът не смята за необходимо да установява дали заинтересованото лице е представило копие или не. И наистина, Съдът отбелязва, че жалбоподателката е подчертала факта, че всички въпросни дни са били обявени за неработни и че тя е посочила в жалбата си, че последната е подадена в първия работен ден по смисъла на действащото законодателство (параграф 11 по-горе). От гледна точка на Съда заинтересованото лице е представило достатъчно отправки към действащите разпоредби, обнародвани в “Държавен вестник”, и не е необходимо да се приема становището на Правителството, че е било нейно задължение да представи копие за доказателство пред съдилищата.

29. При тези обстоятелства аргументите на жалбоподателката не са били разгледани от съдилищата и определението за недопустимост поради изтичане на законовия срок за обжалване, основано, в частност, на пресмятане, очевидно неотговарящо на член 33, алинея 4 от ГПК, е довело до ограничаване на правото на достъп на жалбоподателката до съдилищата до такава степен, че правото ѝ на съд се е оказало накърнено в самата си същност, без това накърняване да е било оправдано от преследването на законна цел.

30. Следователно налице е нарушение на член 6.

II. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

31. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

32. Жалбоподателката претендира за сумата от 200 евро (EUR) за имуществени вреди, както и за 10 000 EUR за понесени неимуществени вреди.

33. Правителството оспорва претенциите.

34. Съдът отбелязва, че от гледна точка на твърдените имуществени вреди направената констатация за нарушение в конкретния случай произтича единствено от незачитането на правото на достъп до съд. Съдът не може да спекулира какъв би бил изходът от заведеното от жалбоподателката гражданско дело, ако вътрешните съдилища бяха разгледали по същество спора за отказаната еднократна помощ. Съдът не вижда следователно причинно-следствена връзка между констатираното нарушение и твърдяната имуществена вреда и отхвърля искането.

35. В замяна на това Съдът припомня своята практика, според която при нарушение на член 6 от Конвенцията е редно жалбоподателят да бъде поставен в ситуация, равностойна на тази, в която той би се намирал, ако не биха били нарушени изискванията на въпросната разпоредба (*Пиерсак срещу Белгия (Piersack c. Belgique)* (член 50), 26 октомври 1984, § 12, серия А № 85). Всяко решение на Съда, установяващо нарушение, създава правно задължение за държавата ответник не само да изплати на заинтересованото лице присъдените суми като справедливо обезщетение, но и да набележи – под надзора на Комитета на министрите на Съвета на Европа – общи и/или, когато необходимо, индивидуални мерки, които да приеме във вътрешния си правен мир, за да прекрати констатираното от Съда нарушение и да отстрани, доколкото това е възможно, последиците, така че да възстанови в максимална степен предходната ситуация (*Илашку и други срещу Молдова и Русия (Îlășcu et autres c. Moldova et Russie)* [ГК], № 48787/99, § 487, ЕСПЧ 2004-VII, и *Лунгочи срещу Румъния (Lungoci c. Roumanie)*, № 62710/00, § 55, 26 януари 2006).

36. В това отношение е редно да се отбележи, че член 239, алинея 6 от българския Административнопроцесуален кодекс позволява преразглеждане на вътрешното производство, когато Съдът констатира нарушение на Конвенцията или Протоколите към нея. Ето защо Съдът

счита, че най-подходящо обезщетение би било делото да бъде своевременно възобновено при спазване на изискванията на член 6 от Конвенцията (*Янакиев срещу България* (*Yanakiiev c. Bulgarie*), № 40476/98, § 90, 10 август 2006, и *Идакиев срещу България* (*Idakiiev c. Bulgarie*), № 33681/05, § 70, 21 юни 2011).

37. Що се отнася до твърдените от жалбоподателката неимуществени вреди, Съдът счита, че при конкретните обстоятелства констатацията за нарушение предоставя сама по себе си достатъчно справедливо обезщетение.

Б. Разноски

38. Жалбоподателката претендира също така за възстановяване на разходите и съдебните разноски пред Съда. Тя моли по-специално, като представя разходооправдателни документи, за възстановяване на 1 040 EUR за разходи за адвокат, 120 български лева (BGN) (приблизително 60 EUR) за разходи за превод, 12 BGN (приблизително 6 EUR) за пощенски разходи и накрая 6 BGN (приблизително 3 EUR) за разходи за нотариус.

39. Правителството оспорва претенциите.

40. В съответствие с практиката на Съда всеки жалбоподател има право на възстановяване на разходите и разноските само дотолкова, доколкото е доказал, че те са понесени действително и са необходими и разумни по своя размер. В конкретния случай и като има предвид документите, с които разполага, и собствената си практика, Съдът счита за разумна сумата от 800 EUR за всички разноски по делото и я присъжда на жалбоподателката.

В. Лихва за забава

41. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

**ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО**

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на член 6 от Конвенцията;

3. *Постановява*

- а) че държавата ответник следва да заплати на жалбоподателката, в рамките на три месеца от датата, на която решението влезе в сила в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, 800 EUR (осемстотин евро), плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателката, за разноси;
- б) че от датата на изтичане на гореспоменатия срок до изплащането се дължи проста лихва върху горепосочената сума в размер, равен на ставката на пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка по време на просрочения период, плюс три процентни пункта;

4. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 3 юли 2012 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лорънс Ърли
Секретар

Лех Гарлицки
Председател